

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIÐINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 2 (143)

1995 m. sausis

Edmundas SIMANAITIS

Tėve mūsų

*Tėve mūsų, kuris esi danguje,
tebūnė nepamiršti vardai mano brolių,
kurie negrižo iš Archipelago,
saksonijų, konklagerių
ir sibirų.*

*Teesie Tavo valia Žemėje
be broliškų kapų,
be Hirosimų,
be ištremimų
iš gimbų namų,
be kagebė ir be gestapų.*

*Duonos mūsų kasdieninės
leisk užsidirbt savo delnu
visiems geros valios žmonėms.
Ir nubausk piktadarius,
kurie atima kasnį iš savo artimo.*

*Leisk pavergejams ir smurtininkams
pajusti gėdą kaip tiesos ugnį.*

*Nesergėk mūs nuo pagundos
išsaugot tėvynę,
tikėjimo giesmę
ir žodį,
nes antraip mes nepajęgsime
išvykdyti Tavo valios.*

Amen.

Apsvarstėme aktualiausių klausimus

KAUNAS. Sausio 7d. LPKT sąjungos tarybos ir rajonų skyrių pirmininkų konferencijoje prezidentas B.Gajauskas kalbėjo LR savivaldybių rinkimų klausimais. Paaškino, kokius dokumentus turi pateikti kandidatai. Atnkreipė dėmesį į rinkimų įstatymo 30 straipsnio pakeitimą: "Rinkimuose gali dalyvauti tik politinės organizacijos ir partijos. Pateikia ne mažiau kaip 5 savo kandidatus atskiru sąrašu ir tik jy registravus rinkimų apygardoje, gali blokuoti su kitomis partijomis ar organizacijomis. Svarbu žinoti, kad viena organizacija ar partija negali kelti kitai organizacijai ar partijai priklausančio nario, gali jy tik remti. Rinkimų klausimais konsultuojame Kaune, tel.207505 arba 223508 d.d. nuo 12 iki 17 val."

Pensių įstatymo pakeitimus komentavo Seimo narė V.Briedienė.

"Lietuvos laisvės kovos sąjudžio" pirmininkas Jonas Čeponis (LPKTS Panevėžio skyriaus pirm.) paaškino, kad šis Sąjūdis įeina į LPKTS. "LPKTS turi tris šakas: politinių kalinių, tremtinių ir partizanų- ryšininkų- rezistentų. Dirbame kartu", - pasakė J.Čeponis. Priminė, kad sausio 21d. visi chorų vadovai, dalyvausiantys birželio 14d. šventėje "Leiskit į Tėvynę" renkasi Panevėžyje (Šermukšnių 31). Inf.telefonu Panevėžyje- 43942.

Raseinių skyriaus pirmininkas A.Vizbaras kalbėjo apie tris dienas vyksiančią Nepriklausomybės gynėjų šventę. Nutarta ją rengti liepos 6d.

Kauno skyriaus vardu K.Endriukaitis paragino rinkti parašus protestuojant prieš Rusijos invaziją Čečenijoje.

Konferencija priėmė pareiškimą dėl Čečenijos laisvės kovų.

Natalija PUPEIKIENĖ

Lemtingojo kruvinojo Sausio 13-osios ketvirtosios metinės. Minime jas su dideliu nerimu.

Visa Lietuvos valdžia- buvusiųjų rankose: Prezidentas, Vyriausybė, Seimas ir net trys ketvirtadaliai spaudos- ekskomunistų.

Tai, žinoma, veikia vidaus ir užsienio politiką. Kalbos apie ekonomikos stabilizavimą nepagrūstos. Siekimas įtikti Rusijai pasirašant vasalinės priklausomybės sutartį kelia pavojų valstybingumui.

Žiaurus Rusijos vedamas karas Čečenijoje nedviprasmiškai rodo, kad Sausio tragedija gali pasikartoti bet kurį kitą mėnesį.

Mūsų tautos, mūsų vaikų aukos Vilniuje ir Medininkuose gali nepadėti. Minėdami žuvusiųjų atminimą, turime aiškiai suvokti, kaip neatsakingai elgiasi dabartinė valdžia didžiulės išorinės grėsmės akivaizdoje.

Išlikime rimti ir pasiryžę apginti nepriklausomybę.

LPKTS, remdama čečenų tautos kovą už laisvę,
Pareiškia

Mes, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, tiesiogiai išgyvenę prieš mūsų tautą vykdytą sovietinį genocidą, negalime ramiai stebėti, kaip demokratinė valstybė pasikelbusi postkomunistinė Rusija užpuolė ir ginklais žudo nepanorusią jai toliau vergauti garbingą čečenų tautą.

Kviečiame pasaulio demokratines jėgas visomis galimomis priemonėmis nedelsiant sustabdyti Rusijos vykdomą neregėto masto ir žiaurumo genocidą prieš vergauti nenorinčią čečenų tautą.

Kreipiamės ir į Rusijos demokratinę visuomenę: reikalaukite iš savo valdžios, kad į Grozną nebūtų siunčiami jūsų vaikai mirčiai ir kad šie nežudyti kitų žmonių vien todėl, kad jie- čečenai ir nori laisvos Ičkerijos. Tai išaukštintų rusų kaip žmogaus orumą, jo tautos garbę.

Kaunas, 1995 01 06

Sudarytas budėjimo KGB rūmuose grafikas

Šiauliai - Kuršėnai	sausio 7 - 14d.
Telšiai - Klaipėda	sausio 14- 21d.
Kaunas	sausio 21- 28d.
Prienai - Kaišiadorys	sausio 28- vasario 4d.
Marijampolė - Lazdijai	vasario 4 -11d.
Plungė - Kuršėnai	vasario 11 -18d.
Tauragė - Alytus	vasario 18 -25d.
Rokiškis - Dusetos	vasario 25- kovo 4d.

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 2 (143)

2

Trumpai apie įvykius

■ Seimo konservatorijų frakcijos seniūnas A.Kubilius metų pabaigoje paskelbė pareiškimą, kuriame konstatuojama, kad "Respublikos Prezidentas, Vyriausybė ir Seimo dauguma, demonstruodami ypatingą nepagarbą Lietuvos Respublikos Konstitucijai, sukūrė žalingą, dviprasmišką ir neapibrėžtą situaciją vienoje svarbiausių valdžios institucijų - teismuose". Pažymima, kad Aukščiausiojo Teismo pirmininkas ir teisėjai buvo pasirkinti, neatleidus iš pareigų anksčiau pasirkintų ir tebedirbančių teisėjų, "kaip to reikalauja Konstitucijos 115 str." Dėl tos pačios priežasties neteisėtais laikomi ir Seimo nutarimai dėl "Aukščiausiojo Teismo teisėjų paskyrimo LR Generaliniu prokuroru ir Seimo kontroleriumi".

■ Metų pabaigoje socialdemokratų frakcijos narys A.Baskas apžvelgė "įvykius ir tautos galias". Privatizavimas buvo vykdomas "socialiniam teisingumui prieštaraujančiais būdais, leidžiant visų sukurta turą įsigytį už gražius, turto pasisavinimą vadinant privatizavimu". Valdžia nenori atsisakyti neefektyvaus administracinių lėšų skirstymo, apmokesčinimas "taip pat socialiai neteisingas, kaip ir privatizavimas" - vieni atleidžiami nuo mokesčių, kiti neapmokesčinami, paleikant šešėlinėje ekonomikoje, "kurios mastai postsovietinėse valstybėse priegesta apmokesčinimui". Pareigūnai skiriama vadovaujantis grupiniais interesais "svarbiausia, kad skiriama asmuo būtų valdžiai savas". Socialinė politika neteisinga, dėl to didėja žmonių susipriešinimas. Be to, tai "salygoja vagyčių, grobimų, smurto daugėjimą". A.Baskas teigia, kad "per didelę kapitalo koncentracija grupės rankose varžo ir riboja tautos suverenitetą", dar labiau nuskurdina didesniajų tautos dalį.

■ LPKTS Palangos miesto valdyba nusiuntė Izraelio Kneseto pirmininkui ir JAV ambasadoriui Lietuvoje laiškus, kuriuose "kilniai prašoma ir tikimasi paramos mažai čečėnų tautai, kuriai gresia visiškas sunaikinimas".

■ Seimo nariai demokratai V.Petrauskas ir J.Tartilas lankėsi Lenkijoje. "Lenkija puikiai žino, ko nori ir tose vietovėse, kuriose gyvena ne lenkų tautybės asmenys. Lietuva, deja, nežino ne tiktais lietuvių, gyvenančių Baltarusijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Karaliaučiaus krašte interesų, bet netgi nežino, ko siekia čia-rytinėje Lietuvos dalyje", - liūdnai konstatavo V.Petrauskas.

J.Tartilas pasakė, kad kelionės "įspūdžiai labai slogūs". Jis sužinojęs, kad ant kaminių, rašomi tokie šovinistiniai užrašai, kaip "Lietuvius į duju kameras!", "Geras lietuvis- miręs lietuvis", apie išniekintas vėliavas. Jei tokį dalykų pasitaikytų Vilniuje ar Lietuvos pietryčiuose, tai visam pasaulyliui būtų kalbama, kad pažeidinėjamos lenkų teisės... Dėl to Lietuvos URM jokių protestų nerā pareiškusi... Mes patys save pastatome ne į lygiaverčio oponento lygi, o į žemesnį. Tai labai skaudu". (Lietuvos radios, gruodžio 15d.)

■ Seimo nariai A.Stasiškis ir P.Tupikas įteikė Seimo pirmininkui Č.Juršėnui paklausimą dėl LGGRT centro vadovo V.Skuodžio savavaliaivimo. LGGRT centro įstatymas (1993 07 16, Nr.1-242) numato, kad LPKTS turi teisę deleguoti į Centro tarybą savo atstovą. V.Skuodis nepaiso įstatymo ir LPKTS atstovo netvirtina. Panašiai elgiamasi ir su Lietuvos MA Istorijos instituto atstovu. 1994m. birželio 1d. Sajunga tuo reikalui kreipėsi į Seimo pirmininką ir Premjerą. Paklausėjai prašo paaškinti, kodėl LGGRT centro vadovas, Seimo patvirtintas toms parei-

gomis, nesilaiko įstatymo.

■ Gruodžio 18d. Jonavos konservatorai kreipėsi į šalies Prezidentą, prašydami imtis žygį, kad būtų sustabdytas kraujų liejimas Čečėnijoje ir pripažinta de facto Čečėnijos Respublika įkerija. Kitas kreipimasis adresuotas Prezidentui ir Seimo pirmininkui. Jame smerkiamas "aiškiai politizuotas ir vienpartinis teismo institucijų formavimas". Buvo priimtas dar vienas kreipimasis į Prezidentą, Premjerą ir Seimo Pirmininką, kuriuo konservatorai aukštostos valdžios pareigūnus prašo "ieškoti priimtino kompromiso", tokiu būdu užbaigiant užsiseisių politinių kalinių ir tremtinii protesto akciją buvusiame KGB kalėjime.

■ Sausio 5d. Seimo Tėvynės Sajungos frakcija susitiko su finansų ministru E.Vilkeliu. Kalbėtasi finansų politikos reikalais. Ministras jau susipažinės su konservatorių pasiūlyta šalies ūkio gaivinimo programa. G.Vagnoriaus nuomone, labai skatino infliaciją litų leidimas užsienio indėlių palūkanoms padengti ir dabartinė banko politika. Ministras taip nemanė. Buvo kalbama ir apie neprivatizuotinų objektų sąrašą ir kitas aktualijas.

■ Garsus išeivijos verslininkas ir lietuvių kultūros puoselėtojas, Čikagos lietuvių kultūros muziejaus įsteigėjas Stanley (Stasys) Balzekas Kalėdas šventė ir Naujosios metus sutiko Lietuvoje. Jo muziejuje kaupiamos lietuvių parašyto knygos ir rankraščiai apie Lietuvą, taip pat Lietuvoje leidžiami spaudos leidiniai, lietuvių ginklai, tautodailės darbai ir kt.

■ Vyriausioji rinkimų komisija sudarė 56 miestų ir rajonų apygardas ir kovo 25d. vyksiančių savivaldybių rinkimų rinkimines komisijas ir paskyrė komisijų pirmininkus. Atsižvelgiant į apygardoje gyvenančių rinkėjų skaičių, į savivaldybių tarybas, bus renkamas skirtingas narių skaičius, pavyzdžiu, Vilniaus taryboje bus 51 narys, Kauno miesto - 41, Panevėžio - 31, Jonavos - 27, Birštono miesto - 21. Kandidatus į rinkimų apygardas turi teisę siūlyti Teisingumo ministras, Teisininkų draugija ir politinės organizacijos (jų koalicijos), kurių atstovai pateko į Seimo daugiamandatėse rinkimų apygardose pagal kandidatų sąrašą. LPKTS yra Sajūdžio koalicijoje, o LKDP partija, LPK sąjunga ir Demokratų partija sudaro Jungtinį sąrašą.

■ Per praėjusias Kūčias iš Karaliaučiaus traukiniu per Lietuvą buvo vežamos aviacinės bombos Čečėnijos miestams bombarduoti. Leidimą pasirašė plk.ltn. Jurkevičius. Ar tai nėra (kad ir netiesioginis) Lietuvos dalyvavimas Rusijos agresijoje prieš Čečeniją?

■ Metų pabaigoje Rusijos valdžios oficijoje "Izvestijos" išspaustintas straipsnis apie Bražuolės geležinkelio tilto suspriegdinimą. Užsimenama apie paslaptinę "neprisklausomybės gynimo broliją "Ažuolas-Perkūnas" ir jos ryšius su LLL.

Šia negudria imperijos slaptų tarnybų provokacija siekiama parodyti, kokia silpna Lietuvos valdžia ir kokie neaugūs tranzito (ir karinio!) kelias per Lietuvą. Kaip yla iš maišo lenda peršama išvada - tik pora Rusijos divizijų galėtu užtikrinti tranzito per Lietuvą saugumą.

■ Sausio 17 dieną sukanka 165-osios poeto vyskupo Antano Baranausko gimimo metinės. Poetui ir rašytojui Kazuiui Borutai, prie visų valdžių ragavusiam kalėjimo, sausio 6d. būtų suėjė 90 metų. O naujuosius metus dieną buvęs politinis kalnynas, vėliau Kovo 11-osios Akto signataras Gintautas lešmantas šventė savo 65-metį. Sveikiname!

Parengė Edmundas SIMANAITIS

NEUŽMIRŠTAMA DATA

Sukanka ketveri metai, kai okupantai ir vienos kolaborantai šтурmuodamai Vilniaus TV bokštą, Radijo ir televizijos pastatą, nužudė 13 laisvės gynėjų.

Deja, tie, kurie per kruvinus Sausio 13-osios įvykius džiūgavo, ir šiandien sedi aukštose kėdėse, jie vėl valdo, net tapo milijonieriais. O Burokevičiaus draugas Jermalavičius gąsdina, kad komunistai vėl susiženys ir sukurs stipresnę valstybę už buvusią Sovietų sąjungą. Panashiai kalba ir vienas Tauragės komunistas: "Kaip buvau, taip ir esu komunistas, o LDDP vardas - tai laikinas politinis žingsnis, priedanga. Burokevičiaus partija mus palaiko. Palaikė ir rėmė ir per rinkimus..."

Mūsų tautos išrinktasis vadovas prie Žaliųjų ežerų su Burokevičiumi nežinėja ką dalijosi, nes liudyti pas gen.prokuratorą nėjo (mat ant prastos popieriaus buvęs parašytas kvietimas...). Ar ne todėl pakeitė gen.prokuratorą sukalbamesniu? Tai turbūt bus paklusnus vyras, kaip paklusnūs ir naujieji teisėjai. Taigi valdančioji savo rankose jau turi visą valdžią. O saugumo tarnyba - tai iš viso akių dūmimas.

Plumpos surukturėjimui per metus daug nuveikus saugumą buvę komunistai iš-

vaikė. O negi, sakysim, koks Petkevičius leis, kad "banditai" naršytu po jo biografiją? Taigi todėl ir buvo atleisti visi buvę politiniai kaliniai, partizanai ir kiti, kuriais komunistai nepasitikėjo. Dabar saugumas liko visai "švarus" - čia dirbtak sovietiniai karininkai, KGB patarėjai ir rekomenduoti LDDP ar LKP asmenys ir keli buvę KGB draugai. Šie žmonės nėra neprisklausomybės draugai. Užsitarnavę majorų, pulkininkų laipsnius sovietinėje armijoje, niekuomet nebus atsidavę Lietuvos Neprisklausomybei.

Vidaus reikalų ministerijos kariuomenė paruošta ginti LDDP vyriausybę. Kai kurie karininkai labai prastai kalba lietuviškai arba net visai nemoka valstybinės kalbos. Jie tiesiog bijo savanorių, lauko kariuomenės karių, šaulių, areštuoją patriotiškai nusiteikusius savanorius, gaminančius ginklus, nes šios kariuomenės vadovai nenori, kad savanoriai ir lauko kariuomenė, šauliai būtų geriau ginkluoti už policiją. Priežastis aiški.

Tokios mintys lenda į galvą, minint kruvinąjį Sausio 13-ąją. Pagerbdami kritusius kovoje su piktu ginkluotu priešu, blaiviai įvertinę dabartį, būkime ir mes visada pasiruošę...

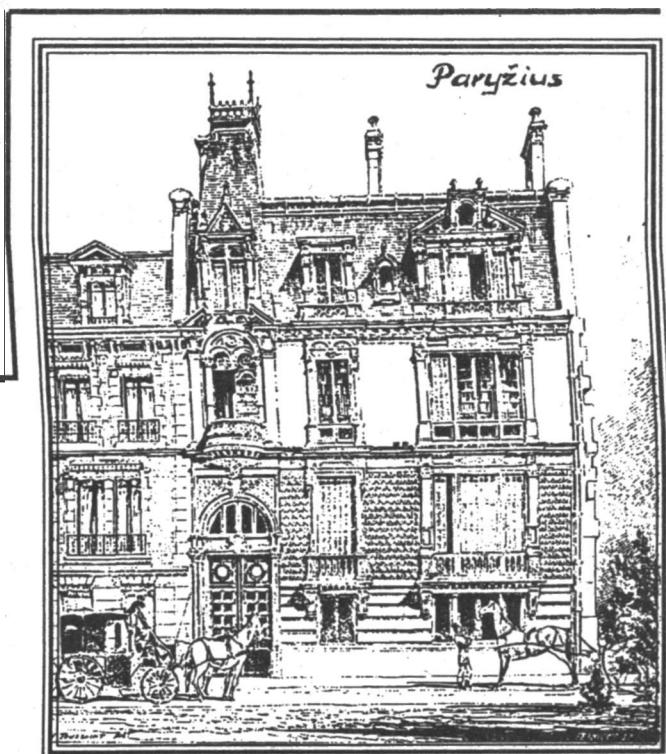
G.Katinas

Kas dalija Sausio 13-osios atminimo medalius?

1991m. sausio 13-osios naktį nesiskirtėme - ar lietuvis, lenkas ar rusas. Visi, kam buvo brangus šis kraštas, stovėjo prie Parlamento ir ruošėsi ginti, o prireikus ir žūti už taip sunkiai iškovotą laisvę. Duodant priesaką iš 100 žmonių būrio išėjo tik trys. Jaunuoliai, žiūréjė mirčiai į akis, buvo ramūs, tik stipriai rankose spaudė geležinius strypus. Dešimtokas iš Kauno liko mūsų, pasiryžusių mirčiai, gretose. Kartu buvo ir grupė ukrainiečių. Nebuvo tarp mūsų tik komunistų ir išverstakilių, kurie tikėjosi atgauti prarastą valdžią ir minkštūčius krėslus, pirtis su undinėmis. Nebuvo tūk, kurie vėl sėdi aukštose postuose. Dabar Prezidentas, kuris tada su Burokevičiumi dalijosi turta, sprendžia, ką apdovanojami tie, kurie neturi jokios teisės į šiuos apdovanojimus. Tai mums brangių reliktų įžeidimas, pasityciojimas iš kunigaikščio Gedimino ordinu ir Sausio 13-osios atminimo medalių.

Minėdami Sausio 13-osios tėvynės aukas, prašykime Dievą, kad tai daugiau nepasikartotų.

Gediminas KATINAS
Taurage

Šie rūmai - Lietuvos nuosavybė ir Lietuvos diplomatinės misijos rezidencija nuo 1925 metų, - Sovietų Sąjungos okupuoti ir iki šiol negrąžinti Lietuvos Respublikai.

IS SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

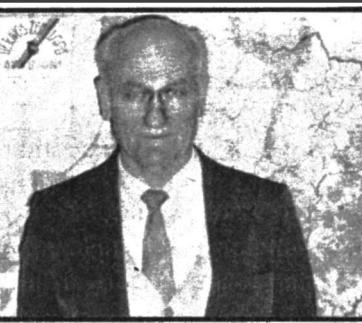
Senaisiai ekonomika nebuvo stabilizuota

Socialdemokratų vadovas A.Sakalas gruodžio 29d. spaudos konferencijoje analizavo Vyriausybės teiginius apie šalies ekonomikos stabilizavimą. Jis nurodė tris pagrindinius ekonomikos stabilizacijos požymius: pirmas - vienaženkė metinė inflacija, antras - bendrojo vidinio produkto (BVP) augimas arba bent jau nemažėjimas ir trečias - realių pajamų pastovumas arba kilimas ne užsienio paskolomis. Oficialiai duomenimis, per 11 mėnesių inflacija sudarė 39,4 proc., taigi - neviennaženkė. BVP per pirmajį pusmetį, palyginti su 1993m. IV ketvirčiu, nusmuko 4,6 proc.-vadinasi, ir antras rodiklis neigiamas. Realiosios vidutinės pajamos vienam šeimos nariui, atsižvelgus į pajamų augimą ir inflaciją, sumažėjo 19 proc., taigi ir trečias rodiklis nerodo ekonomikos stabilizacijos. Be to, 10 proc. turtingiausių asmenų ga-
vo I ketvirtę - 29, o IV ketvirtę - 28 proc. visų pajamų, o 10 proc. vargingiausiai gyvenančių piliečių - tik 2,2 proc. Socialdemokratų lyderis konstataavo, kad "ekonomika nestabilizuota, bet galbūt jos smukimo tempas stabilizuotas".

A.Sakalas apibūdino valdžios pareigūnų ir institucijų darbą per 1994 metus. Apie Seimo pirmininką Č.Juršeną: "Geras organizatorius, moka bendrauti su žmonėmis, bet netapo viso Seimo pirmininku ir abejonu ar tokiai taps, kadangi pagrindinius klausimus derina tik su valdančiaja partija. Ir dar - ryškus stiprus autoritarizmas, nesiskaitymas su priemonėmis siekiant tikslo. Kadangi man tenka pirmininkauti Seimo posėdžiams, matau, kaip tai daroma, ir galiu patvirtinti,

kad Seimo pirmininkui, kai nori pasiekti tikslą, kai kurie statuso reikalavimai visiškai negaliojas". Parlamento darbą kalbėtojas taip apibūdino: "Seimo frakcijos tarpusavy pradeda konsultuotis. Tai teigiamas dalykas. Valdančioji frakcija kartais įsiklauso į Opozicijos argumentus... Dešinioji opozicija jau daugiau siūlo, negu neigia... Priimami įstatymai dar labai skylėti ir ne tik dėl Seimo skubos, bet ir todėl, kad valdančioji frakcija dažniausiai neat- sižvelgia į jokius opozicijos siūlymus... Seimas sugeba mobilizuoti ir pasipriešinti atviram spaudimui. Tai liudija kandidato į Generalinio prokuroro vietą Vasiliausko kandidatūros atmetimas... Bet Seimas užsiima ir niekais, pavyzdžiu, partinių diplomų galiojimo svarstymu. Tai didžiulis niekinis ir Seimui visiškai nereikalingas klausimas".

Pono A.Sakalo nuomone, Vyriausybė yra labai nevienodo potencialo ir "gana keistokai supranta neprivatizuotinė objektų sąrašą, pavyzdžiu, energetika, vandenės ūkis, ryšiai, naftos terminas - privatizuotini, tačiau jvai- rios smulkios įmonės - neprivati- zuotinos. Socialdemokratų lyderis atkreipė dėmesį į "Prezidento teisinį nihilizmą", kuris pa- sreiškė agitacija nedalyvaujanti referendumė. "Manau, kad nė vienas preidentas pasaulyje nebūtų išdrisęs to padaryti. Ir an- ras atvejis - tai atsisakymas duotis parodymus prokuratūrai. Užsie- nyje preidentui dėl to grėstų labai rimti nemalonumai". Bet Preidentas tarësi su politinių partijų atstovais dėl kandidatūros į Generalinio prokuroro postą, ir dėl karinio tranzito. "Jeigu Pre-

Parengė Edmundas SIMANAITIS

zidentas eis tokiu keliu, tai rodi, kad jis gali būti visų politinių jėgų ar net visos Lietuvos prezidentu", - padarė išvadą A.Sakalas.

A.Sakalas rinkimuose į savivaldybes nerekomenduoja dalyvauti bendruose sąrašuose tik "su dviem kraštinėm jėgom - LDDP ir konservatoriais". Su kitomis politinėmis partijomis socialdemokratai linkę bendrauti, o su liberalais numato sudaryti koaliciją, nors "ideologijos visiškai skirtinges". Liberalai nori, kad "suktusi ir didėtų kapitalas", o socialdemokratai siekia, kad rasti naujų darbo vietų ir mažėtų nedarbas. "Tikslai skirtini, o prie- monė ta pati", - aiškino socialdemokratų lyderis. Liberalai gerai pasipelnė iš "prichvatizacijos". Sovietmečio nomenklatura tam ruošesi iš anksto ir labai nuosekliai. Ar tai nepaiškina, kad sutartinis konservatorių ini- cijuoto referendumo neigimas suartina iš esmės skirtinges socialdemokratų ir liberalų ideolo- gijas?

Atsakydamas į klausimą, A.Sakalas kritikavo demonstratyvų Prezidento labdaros mos- tą. Valstybės vadovas iš repre- zentacijai skirtų ir sutaupyti lė- šų paaukojo tam tikrą sumą. "Jei Preidentas paaukotų ne iš šito sutaupytu fondo, o iš savo at- lyginimo, tai jis pasveikinčiau. O čia yra valstybės lėšų padava- nojimas, ir jokio Prezidento nuo- pelno čia néra. Lėšos turėtų grižti į iždą", - pasakė A.Sakalas.

IS SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

RTV vadovas kapituliuoja

RTV vadovas Laimonas Tapinas sausio 4d. surengė plačią per televiziją transliuotą spaudos konferenciją, kuriuo aiškino jį atsistatydinti privertusias priežastis. "Negaliédamas pakeisti tai, ką reikia pakeisti, nenori ir negaliu atsakyti už tai, kas yra. Nematydamas artimiausiu metu jokios perspektyvos, atsistatydinu", - kalbėjo RTV vadovas. Jis konsultavėsi su "pagrindinių politinių partijų Seimo frakcijų atstovais, bet... nei kairieji, nei dešinieji nelinkę paleisti iš savo rankų valstybinės RTV kontrolės". Jis spaudžianti valdžia (čia L.Tapinas pavartojo rusišką vertalą "išsikvesti ant kilimėlio"), ir jis girdėjęs, kad rengiamasi jį atleisti, todėl noris būti "pirmuoju RTV vadovu, išėjusiu savo noru". Nors jis vargina dabartinės valdžios spaudimas ir RTV poreikių ignoravimas, bet pamini negeru žodžiu... tik V.Landsbergi, G.Vagnorių ir N.Oželytę. Šlai kliuvo daugiausia: mat ji siulė L.Tapinui atsistatydinti dar prieš pusmetį, nors pati "buvusi LKP CK narė (vos porą mėnesių, E.S.), paskui staigiai pa- tapusi didele konservatore ir patriote". Prikišo jai ir lengvatinį kreditą iš banko automobiliui pirkti, o tai "eiliniam žmogui yra ne visai įmanoma. Ponas L.Tapinas, matyt, pamiršo, kad kandidato į CK narius ar CK nario stažas nūdienos Lietuvoje laikomas didele dorybe ir biografijos puošmena. Belieka prisiminti, kad Prezidentas tokio stažo turi visą ketvirtį amžiaus! Kovo 11-osios Akto signatarė N.Oželytė už kreditą pirkta automobilis baigia pravalgyti (išlaiko 4 mažamečius vaikus ir sergančią motiną), be to, jis ne kartą yra pasakiusi, kad atėjo "su savo giesme į svetimą bažnyčią". Tai pajutusi, pasuko atgalios. Tokių aukštojoje valdžioje nė vieno!

L.Tapinas konsultavosi su "didžiaja dauguma įtaką Lietuvos turinčių politinių jėgų ir bandė suvokių jų pozūjų į RTV ateitį". Suvokė, kad tos politinės jėgos "žiuri į RTV ne kaip į kultūros skleidėjus, ne kaip į tautos švietėjus, o kaip į politinį įrankį". Tai panašu į ambicingą savigyrą - atseit niekas, be L.Tapino, nesupranta, kokia turėtų būti Lietuvos RTV. Mat jis norėjęs sukurti "radiją ir televiziją, nepriklausančius nei nuo valdžios, nei nuo privačių ekonominių struktūrų spaudimo, turinčią redakcinę laisvę, atsakingą tik visuomenei". Ir jo nepalaikiusi nė viena politinė ar visuomeninė organizacija. O kaip atsiskaityti visuomenei? Gal Vingio parko surengtame mitinge? O jei kokiai nors struktūrai, tai kokiai, kai Lietuvoje, anot L.Tapino, - nė vienos padorios nėra?

L.Tapinas ne be pagrindo skundėsi, kad valdžia per mažai dėmesio skiria televizijai ir radiui, tačiau koneveikdamas ne tuos, kurie jį privertė atsistatydinti, o kitus, jam nėpatinkančių politinių pažiūrų veikėjus, verčia suabejoti, ar visos tikrosios atsistatydinimo priežastys buvo išvardy- tos.

me, kad norima privatizuoti ne tik energetikos objektus, bet ir komunikacijas - tinklus, vamzdynus, naftotiekus, duotiekus, elektros tiekimo linijas. Tai gali būti vertinama kaip mėginiamas "prichvatizuoti" pačią valstybę. Tai, kas vyksta Seime, daugiau negu lobizmas. Sunku pasakyti, kas dominuoja - ar politinės jėgos, ar nusikaltamios struktūros, bet aišku viena - siekiama visiems

laikams neva teisiskai perimti valstybės kontrolę. Anksčiau ar vėliau žmonės pamatys, kad dėl to brangsta elektra, benzinas. Verslininkai įsitikins, kad nuo keilių asmenų priklauso galimybė gauti dujų, elektros, leidimą įplaukti į Klaipėdos uostą. Mes nuosekliai aiškinsime piliečiams, kiek tai kainuos jiems, ieškosime būdų, kaip sustabdyti tokijų nekonstitucinių įstatymų veiki- mą.

Net jūrų uostą bus galima laisvai privatizuoti. Jei bus privatizuota nors dalis vandentiekio, savininkas galės pakelti kainą tiek, kad už vandenį mokėtume kaip už vyną. Nebuvo nustatyti principai, kuriais vadovaujantis būtų galima nuspėsti, kokius objektus reikia

nėra. Net jūrų uostą bus galima laisvai privatizuoti. Jei bus privatizuota nors dalis vandentiekio, savininkas galės pakelti kainą tiek, kad už vandenį mokėtume kaip už vyną. Nebuvo nustatyti principai, kuriais vadovaujantis būtų galima nuspėsti, kokius objektus reikia

nių atliekų. Mažeikių "Naftą", Būtingės terminalą galima būtų privatizuoti iš dalies, tačiau kontrolinis akcijų paketas turėtų išlikti valstybės žinioje. Yra objekty, kuriuos gal ir būtų galima privatizuoti, bet ši valdžia neturi moralinės teisės to daryti. Dabar Lietuvą val-

kių Seime yra ir daugiau. Da- bar belieka tik fiksuoti nejsta- tyminės privatizacijos atvejus ir laukti geresnės valdžios. Bet pirmiausia turi pabusti Lietuvos piliečiai. Jei piliečiai nepabus, po kelerių metų visa, kas esminga valstybės gyvenimui, bus pri- vatizuota, pateks į neaiškius ran-

kas, galbūt ir ne Lietuvos ka- pitalo. Atsiras ir kokios nors lais- vosios ekonominės zonas, per kurias bus plaunama dar dau- giau nešvarių pinigų.

G.Vagnorius. Konservatorai nebalsavo už šį sąrašą todėl, kad į jį nepateko nė vienas strateginis, valstybei gyvybiškai svarbus objektas. Tokie objektai iš principo negali būti privatizuojami. Tačiau didžiausias nerimas kilo, kai pamatė-

šeitį į neprivatizuotinė sąrašą. Šio sąrašo sudarymu ir apskritai pri- vatizavimu suinteresuotos tam tikros Seimo grupės - tai labai aiškiai matyti, tačiau ar tas grupės galima vadinti lobistinėmis - nežinau.

K.Uoka. Lietuva, kaip nedidelė valstybė, turi aiškiai nepri- vatizuotinė objektų. Pavyzdžiu, Ignalinos AE negalima privati- zuoti jau vien todėl, kad ten su- sikaupė iki 2 tūkst. tonų atomi-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau, kad objektų privatizavimo klausimu jis ats- tovauja kažkokiomis grupėmis ir nori, kad būtų privatizuojama kuo greičiau. Matyt, to-

do kraštutinė partija, turinti ne- didelę visuomenės paramą. Leisti jai privatizuoti valstybės objektus nemoralu. Ar Seime yra lobistinių grupių? Aš šiaip jau sveikinu ekonomikos komiteto nario J.Veselkos kal- bas ir veiksmus ir sutinku su juo, bet matau,

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 2 (143)

4

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Čečėnija nepalūžo, grėsmė Baltijos šalims padidėjo

Gruodžio 30d. Seimo narys A.Kubilius nusiuntė Užsienio reikalų ministriui P.Gyliu paklausimą, kada ir kokiais dokumentais URM kreipėsi į Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją (ESBK) dėl "itin šiurkštaus žmogaus teisių pažeidimo Rusijos Federacijoje (Čečėnijoje- E.S.) ir ar URM kreipėsi į Jungtinį Tautų institucijas tuo pačiu reikalu.

Gruodžio 30d. Seimo narys, Lietuvos ir Čečėnijos tarpparlamentinės grupės ryšių pirmininkas A.Endriukaitis kreipėsi į Rumunijos prezidentą Ion Iliescu, prašydamas "kuo skubiausios pagalbos ginant čečėnų tautos teisę į apsisprendimą".

Paskutinę praėjusių metų dieną A.Endriukaitis kreipėsi į Izraelio Prezidentą, Premjerą ir Kneseto pirmininką dėl Rusijos pradėto "trečiojo Čečėnijos užkariavimo su genocido užmojais". Seimo narys kreipiasi į Izraelio vadovus, nes "žydų tauta yra patyrusi žiauriausią pasaulyje genocidą", todėl jie prašomi imtis kuo skubiausią priemonių čečėnų istorinėms, religiniems, etniiniems bei žmogaus teisėms apginti".

Pirmają Naujujų metų dieną Seimo narė, Geros valios misijos vadovė R.Hofertienė kreipėsi į JAV prezidentą B.Klineton, primindama atsakomybę už politiką, nuo kurios "prikluso mažųjų valstybių likimas, todėl ir atsakomybę už tautų su-naikinimą tenka tik didžiosioms valstybėms". Ji rašo: "Man gėda, kad pasaulio parlamentų deputatai nepriverčia savo vadovų vieningai sustabdyti neregėto ižūlumo taikių gyventojų genocidą".

Sausio 4d. A.Endriukaitis laiške Baltijos Asamblėjos pirmininkui Mariui Budovskui išreiškia nusivylimą, kad BA iki šiol tyli, nors į ją kreipėsi Čečėnijos prezidentas, Čečėnijos Parlamento pirmininkas, Baltijos šalių parlamentarai. "Nemoralia politika visuomet palieka ne vien blogas nuosėdas, bet griauna Baltijos pastato pamatus", - rašo Seimo narys.

Sventasis Tėvas Jonas Paulius II paragino nutraukti kraujoliejamą Čečėnijoje. Danija protestuodama nutraukė karinį bendradarbiavimą su Rusija. Kyla Islamo šalių protestai.

Pasaulis dar nematė tokio ciniško ir ižūlaus mažos tautos žudymo ir niokojimo. Šiandien civilizuotas pasaulis mato, kad Rusijai toli iki Vakarų demokratijos. Sausio 13-ajai artėjant, nejučiomis lyginame savo ir čečėnų likimą. Ar šios pasaulio didžiųjų politikų legalizuotos skerdynės nėra parodomasis spektaklis visoms nesukalbamoms artimojo užsienio valstybėms ir imperijos tautoms, panorumioms apsispresti be didžiojo brolio valios?

Jau aišku- Jelcinas netapo Rusijos De Goliu ir kažin, ar kam gali kilti abejonių dėl didžiojo kaimyno imperinių kėslų.

Vakarų nedrąsa užstoti čečénus, ginančius savo nepriklausomybę, mus įspėja ne mažiau grėsmingai negu Rusijos agresija Kaukaze.

Andrius Kubilius

Patikėjo komunistu

Kai vienas mokytojau apylinkės mokykloje ir prireikė antro mokytojo, išgirdau, kad apylinkėje gyvena artimųjų neturinti gimnaziją baigusi mergaitė, kuri 1941m. su tėvais buvo ištremta. Abu tėvai mirė, o ji pabėgo į Lietuvą. Jai patariau, kaip švietimo skyriu parašyti pareiskimą ir gyvenimo aprašymą. Dėbo ji nebilogai. Mūsų apylinkę šefavęs gražuolis apskrities partijos instruktoriaus tą mokytoją ėmė labai nuoširdžiai kalbinti, su ja bendraudė. Vieną kartą mokytoja man pasakė, kad ji norinti tam instruktoriui papasakoti savo tikrąją biografiją, nes ji esąs

labai geras širdies žmogus ir galbūt parūpiinstas jai naują švarų pasą, nes dabar jos pase buvo uždėtas antspaudas su įrašu, kuriamo mieste tremtyje leidžiamą gyventi. Tikiu ją, kad nereikia instruktoriui apie tai nieko pasakoti, bet ji nepaklausė.

Po dienos kitos į mokyklą pas ją atvyko milicininkas ir civiliai apsirengęs enkavedistas. Laimė, kad tuo metu ji buvo išėjusi į kaimą. Neprasyti svečiai mokytojai paliko rašteli, kurią dieną atvykti į miliciją. Tai buvo "simpatingojo" instruktoriaus darbas. Gržustai mokytojai patariau iš tos apylinkės išvykti. Iš mokinii tė-

Gal išvilks į dienos šviesą

1944m. gatvėse po ką tik "iš-vaduotą" Vilnių rėkaudamas vaikščiojo žmogus. "Karas bai-gesi!" - šaukė jis. Vakaruose dar griaudėjo patrankos, todėl praeivaiji apeidavo kaip pamisėli. Žmogus demonstravo ir laikraščiu iškarpas su karo su-vestinėmis, įrodinėjo, kad Vokietijoje neliko nei kareivių, nei vokiečių gyventojų nėra su kuo kariauti.

Fiktyvios statistikos yra ir dabar kiek nori, bet dar daugiau nutylėjimų. TV "Panorama" girdime: "Premjeras A.Šleževičius su darbo vizitu lankési Anglijoje". Žiūréjo karališkojo teatro spektakli, iš viešnagės grįj po trijų dienų. Taip ir neaišku, ar jis ten dirbo, ar viešėjo. Personaliniai lektuvais valdžios vyrai laksto po pa-sauli. Grįždamai iš Amerikos, užsuka į Paryžių. Giriasi- tas duos tiek, anas pridės, jau klestésime,

aplensime. Ištestos rankos politika. O verta prisiminti posakių: "Už dykų arklys arkliui spando nekas". Taigi tik skolina, o kas atlygins skolas? Kalbama, kad turtinai gyvens mūsų vaikaičiai, tai gal ir palinkė-kime jiems išsrébtą jova, kurio per kraštus dabar verdama.

Mane su tėvais ir su plikba-jorio Zloto iš Varėnos raj. Pakaršio k. šeima tremtyje apgyven-dino 15 kv.m lūšnoje pas kolūkietį. Jo norą niekas neklause, "patogiai" išitaisėme 10 žmonių. Keturi suaugę Zlotų sūnūs, kartais ir dukra priekaištavo ir kal-tino tévą dėl nepatogumų ir bėdu. Kiekvieną dieną šeimynélė riejosi dėl vienos ant purvinų grindų, viens kitą įtarinėjo nukniaukus žiauberélę duonos. Daugiausia kliūdavo vargšui tėvui. Senelis retkarčiais man pasiguosdavo. Jis pasakojo, kad praeities bėdos- tai ne jo kaltė.

Dvarą prašvilkėjo tėvas trans-kydamasis po karčiamas, prie smuklių demonstratyviai savo kumelaitei komanduodavo "bij litvinuv". Ši tartum patrakusi visom keturiom spardė, mušė grindinį. Turbūt pats nelabasis Zlotą sugundė aplankytį Perlo-ją. Perloječiai, už spektaklį "bij litvinuv" savaip atsidėkojo- veiliais "bajoro" ūsais pašluostė ku-melaitei pauodegi. Šitaip iškau-dintas, Zlotas neilgai gyveno. Neilgai gyveno ir sūnus, nuskendo ar nusiskandino Tobolo upėje. "Nusigyveno kaip Pakaršio zolota", - dar ir dabar sako žmonės.

Gal atsiras panašių į anot me-to perloječius ir iššluos kišenes "prichvatizavusiems" Lietuvą. Gal išvilks į dienos šviesą privi-legijuotus ponus, kurie apvogė paprastą kaimo žmogų.

Vytautas KAZULIONIS
Varėna

MUMS RAŠO

Džiaugiuosi, kad "Tremtinys" tapo savaatraščiu, ir visad susidomėjės įskaitau Gaila, kad taip mažai mūsų likimo brolių ir sesių į prenumeruoja ir toks mažas jo tiražas.

Esu buvęs politinis kalnynas, paskui tremtinys. Tardė Ukmargėje (pirmajam tardymui vadovavo "raštojas" generolas Guzevičius). Čia išvargau beveik du mensesius, paskui išvėžė į Vilniaus Lukšiškių kalėjimą. Iš čia perkėlė į saugumo požemius, po devynių mensesiu grąžino į Lukškes.

1945m. spalio ar lapkričio mensesi ant "gardų" pasi-valkščioti išlindo keletas uniformuotų pareigūnų. Aš kaip tik buvau ties šiuo "gardeliu". Kad ir suskubo pas-kui save uždaryti duris, dar spėjau pamatyti kartuves.

Vienas kalnynas pasakojo, kad eidamas į pirtį (pirtis buvo kitame korpuse), vienoje rūslo kameroje matė lavonus, viela surištomis rankomis. Gal tai ir buvo kartuvių aukos?

Viš prisimenu lietuvių prižiūrėtojų iš Lukšiškių kalėjimo. Kai tekdayo sekmedienį budėti, jiš visuomet per pamaldas melsdavosi iš maldaknygės.

1945m. gruodžio 26d. išbildino mus į Saurę. Iš pradžių patekau į Komiją, paskui į Archangelsko sritį, iš ten etapu į Taišeto lagerius. Nors karinis tribunolas nebuvė priteisęs tremties, bet atlikus bausmę nepaleido, o etapu išsiuntė į Krasnojarsko kalėjimą. Čia buvo saugumietis karininkas, kurį prisimenu tik geru žodžiu. Jis formino mano tremties dokumentus. Kai apiformino, paklausiau, kaip ilgai tėtis mano tremties. Jis atsakė, kad iki gyvos galvos ir apsidairė, ar niekas negirdė, pridurė "Nieko nėra amžinio". Po Stalino mirties prisiminiau šiuos jo pasakytius žodžius.

Stasys GEČIUS

vę ji gavo arkli, menkų turtelį susirito į ryšulėlį. Su-temus aš ją išvežiau pas savo pažiūrėti geru žmo-nių giminės net į kitą apskritį. Daugiau jos nebema-čiau. Tai įvyko, atrodo, 1947m. vasara.

Po kelijų dienų ir aš gavau kvietimą į miliciją. Ap-klasinejo saugumietis. Trumpai ir atškiai pasakiau, kad ji buvo nekalbi, užsidariusi, man nieko nepasa-kojo, kur dingo- nežinau.

Neilgai ir aš džiaugiaus Lietuvos saulę. 1949m. kovo mensesi buvau ištremtas į Sibirą. Kaip nustebau, kai po kiek laiko gavau tos mokytojos labai trumpą ant mažos popieriaus skiautelės parašytą laiškutį: "Ani-cetai, aš vėl esu tame pačiame mieste". Sluntėjos adreso nebuvó. Supratau, kad laiškas rašytas kalėjime, nes už pabégimą iš tremties visi buvo baudžiami 3 metams kalėjimo.

Štai kaip pakenkė moteriškas plepumas ir pasi-tilkėjimas komunistais.

Anicetas IMBRASAS

Esu labai dėkinga visam "Tremtinio" redakcijos kolektyvui, o labiausiai tam, kas su-manė leisti ši laikraštį. Aš per visus 10 metus Sibire (Irktuskio krašte) ir grįžus į Lietuvą vis galvojau, kas surašys mūsų ir mūsų Tau-tos kančią. Dabar visa tai randu "Tremtinyje", kurį prenumeruoju ir skaitau nuo pat 1-ojo numero. Laikraštį renku, padariau "knygą". Tai man knygą knyga, brangiausia "enciklopedija", nes čia surašyta visa mūsų tautos tragedija. Man ši laikraščio "knyga" lygi šv.Raštui. Šv.Raše-Kristaus kančios ir tikėjimo tiesų aprašymai. O "Tremtinyje" lietuvių ir Lietuvos kančią aprašymas. Dabar, kai jis pradėjo eiti kas savaitę, tapo dar įdomesnis. Dėkoju G.Katinui į Tauragės. Jis pamini ir mūsų rajono ivykius.

Mane jaudina tai, kad nedaug tremtinių ir politinių kalinių ši įdomū ir mūsų tautai svarbū laikraštį prenumeruoja.

Dar norėčiau trumpai prisiminti apie 1945m. gegužės 29d., per šv.Trejybės atlaidus Molėtų raj. Zapjuvkos k. enkavedistų įvykdytą didelį nusikaltimą, nes šiai metais suakė 50 metų, kai čia buvo sušaudyti penki nekalti jaunuoliai, vieno jaunuolio tėvas ir sudegintas kaimelis (trys sodybos). Juos pakasė smėlio kalnelyje, apie kurį aš parašiau eileraštuką.

Smelto kalneli

Smelto kalnett, kud tu prakalbētum,
Daug kā muns šiandieną
Pasakyti galētum.

Pasakyti galētum, kiek kūnų čia guli,
Kiek motinų, brolių
Mylimųjų liūdi...

Čia krauja upeliat tekeja,
O tavo smiltis ji visą sugėrė.
Čia motinų ašaros griovius išplovė,
Jaunu lietuvičių viltis sugriovė.

Aleksandra IVONYTĖ
Molėtai

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 2 (143)

5

Lietuvių martirologija Abezėje

"Memorialo" atstovas V.Ložkin savo prieša prie mirusiuų sąrašo skundžiasi dėl neišsamų duomenų, dėl kladų ir netikslumų. Kai kurios pavardės galėjo būti netiksliai užrašytes. Vietovardžiai tikrai iškraipyti. Nepavyko jų atitaisyti ir pasi-

telkus "LSSR administracinių teritorinio suskirstymo žinyną" (1976m.). Todėl pateikiamame sąraše neišaiškinti asmenvardžiai ir vietovių pavadinimai palikti tokie, kokius užraše V.Ložkin. Pasinaudojė skaitytoju pastabomis (tikimės jų su-

laukti), apie netikslumus pranešime ir Abezės "Memorialo" draugijai.

Pastaba. Kapų numeracijoje slavų abécélės raidės pakeistos atitinkamomis lietuviškomis.

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Sugrąžinti vardai

Brangūs lietuviai broliai ir seserys! 1930-1950 metais mūsų respubliką ištiko didelė nelaimė. Beveik visa Komijos ASSR teritorija buvo okupuota Gulago zoną ir paversta ištisu koncleriu. Nuo to laiko ji liudnai garsėjo kaip visų pasaulio tautų tremties ir katorgos vieta, į kurią taip pat veždavo kančioms ir mirčiai pasmerktus lietuvius.

Nuo žiaurių represijų 1931-1959 metais Abezėje, žuvo tūkstančiai žmonių. Tikslus žuvusių skaičius iki šiol nežinomas, kadangi šis faktas dar vis tebeslepiamas tikintis išvengti gėdos pasaulio visuomenės akivaizdoje. Pakanka pasakyti, kad per vieną 1940-1941 metų žiemą Komijos ASSR NKVD Pečorlage, tiesiant geležinkelį Kožva-Vorkuta (ypač Abezės rajone), iš 50 tūkstančių kalinių nuo bado, šalčio, nepakeliamo darbo mirė 40 tūkstančiai žmonių. Tiesiant Abezės ruožo geležinkelį, 1941-1943 metais žuvo 186 lietuviai. Šiandien esu laimingas, kad praėjus daugiau nei trisdešimt metų, pagaliau nugalėjo teisybė, ir mes galime sugrąžinti jums vardus jūsų žemiečių žuvusių už spyliautinos vielos užtarvų tais siaubingais metais. Nuo 1990 metų vyko atkakli, nemažai nervų kainavusi kova. Bet svarbiausią tikslą pasiekėme - pavyko atkovoti Abezės lageryje žuvusių sąrašus. Nors daugumos šių žmonių mes nepažinome, tačiau jaučiame tvirtus mūsų tautas siejančius žmogiškumo ryšius. O svarbiausias kelias į suartėjimą veda per mūsų vienatinį Viešpatį, per Didžiosios Gėlio Dvasios visagalių protą. Mes esame jo dalis ir, apimti šios malonės, tampane atsakingi už tai, ką išgyvenome ir ką padarėme. Tebūnie ši pavėluota žinia nors nedidelė paguoda, paskutinis pranešimas apie tai, kur ilsisi jūsų artimųjų palaikai. Aš tikiu, kad Dievas jų neapleido - suteiké jems amžinajį gyvenimą ir Dangaus karalystę.

Šiame kilniame darbe man labai daug padėjo a.a. Vilniaus muzikos akademijos doc. Paulius Juodišius, Lietuvos Respublikos brigados generolo sūnus ir buvęs tremtinys nuo 1941m. Algirdas Šerénas, dabar gyvenantis Syktyvkare.

Pateikiame pirmajį sąrašą Lietuvos piliečių, mirusiu Komijos ASSR Intos rajono Abezės gyvenvietėje. Sąrašas bus tēsiamas.

Laisvai nepriklasomai Lietuvai ir jos žmonėms linkime taiskos ir suklastėjimo. Esame dėkingi visiems, padėjusiems mums išgauti šiuos sąrašus.

Abezės "Memorialo" vietinės draugijos pirmininkas **Viktor LOŽKIN**

Kodėl didžiųjų valstybių vadovai abejingi žudynėms?

Susirūpinimą kelia didžiųjų valstybių, anksčiau atkakliai kovojušių už demokratijos idealą išsaugojimą, neryžtingumas ir abejingumas besilejančiam krajui Kalnų Karabache, Gružijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, o pastaruoju metu - Cečėnijoje. Tai konfliktai, inspiruoti tiek dabartinės Rusijos valdžios, tiek ir priešingų jėgų, siekiančių destabilizuoti situaciją buvusiose Sovietų Sajungos respublikose bei buvusiame "socialistiniame" lageryje.

Šių konfliktų, o kartu ir ne-kalyt žmonių aukų būtų kur kas mažiau, jeigu didžiųjų valstybių vadovai būtų principingesni ir ne-nuolaidžiauti Rusijai. Neatsakin-gas JAV prezidento B.Klintono požiūris į Rusijos veiksmus reguliuojant konfliktą Bosnijoje ir Hercegovinoje ir į jos pastan-gas išsaugoti tolimesnę įtaką bu-vusioje Sovietų Sajungos impe-rijoje, pažeidžia jo pirmtako (JAV prezidento) Vilsono 1917m. pas-kelbtą doktriną "Apie tautų ap-sisprendimo teisę", kurioje dek-

laruojamos vienodos mažų ir di-džiųjų tautų teisės.

Nepakankamai dėmesį šių konfliktų sureguliuavimui skiria ir Jungtiniai Tautų organizacija, tuo pažeisdama savo pačios 1941m. priimtos Atlanto Chartijos 3-ių straipsnių, kur sakoma, kad tauto-turi teisę pačios pasirinkti valdymo formą ir apspręsti savo priklausumą (sajungas su kitomis tautomis).

Didžiųjų valstybių duotas tonas, be abejonių, daro įtaką ir kitų tarptautinių organizacijų pri-

imamoms nuostatomams: ir Euro-pos Sajungos taryba Čečėnijos problema pavadino Rusijos vi-daus problema. Tad galima da-ryti išvadą, kad mažosios tau-tos negali pasikliauti didžiųjų už-tarimu. Jos turi bendromis pas-tangomis kovoti už savo intere-sus. Ypač tai svarbu Baltijos ša-lims, kurios turėtų labiau remtis Šiaurės valstybių patirtimi einant į Vakarų rinką, stojant į tarptaunes organizacijas (Europos Są-junga, NATO ir kt.).

Kitų valstybių vadovų nuo-

laidžiavimas Rusijai labai parankus mūsų valdžios atstovams.

Argi genocidas prieš če-čėnų tautą yra tik Rusijos vi-daus reikalas? Ar viską pada-rėme, kad šios žudynės būtu sustabdytos? Lietuvai derėtų nedelsiant šią valstybę pripažinti, ir ši misija įėtų į istoriją kaip humanizmo, pagarbos mažoms tautomis žingsnis. Lietuva buvo pirmoji, griovusi Sovietų Sajungos imperijos pamatus, Čečėnija-Rusijos imperiją.

Vytautas NEZGADA

1995m. sausis

TREMTHINYS

Nr. 2 (143)

6

Vytėnas Vaitiekūnas

Vilčių keliais, nevilties metais

(Tėsinys. Pradžia Nr. I)

Iš Raseinių į Tauragę

Iš Valentino laiškelio suprates apie išdavystę, tuo pat išvykau į Didžiulių-Pociūnų mokyklą. Iš ten reikėjo pasiminti savo maišelį su būtiniausiais asmens daiktais ir nešti kudašiu.

Netoli mokyklos, prie Adolfo Jakubauskos sodybos, kur turėjau kambarį, sutikau Raseinių link išvykstantį vežimą, pilnų enkavedistų. Matyt, tarp jų nebuvu nė vieno mane pažišančio, nes prasilenkiau nesulaikytas. Prie sodybos pasitiko susijaudinęs šeimininkas ir paprašė, kad į namus neužiečiau, nes enkavedistai jam prisakę tuoju pat pranešti apie mano atsiradimą.

Grįžau į Kauną pas ryšininką Kęstutį Žitkų. Mano dokumentuose suklastoje išregistruavimo iš Raseinių antspaudus. Vengdamas Raseinių, Tauragėn išvykau garlaiviu per Tilžę. Prie Tauragės, Pagramantyje, turėjau pusbroli Benjamina Palucką-Pagramančio girininką. Jis buvo brolis tų Paluckų, gyvenančių Rupiliškio kaime, prie Radviliškio, kur, žuvus kpt.I.Pucevičiui, slapstėsi jo žmona su dviem dukrelėmis. Pas pusbroli Benjamina radau atbėgusių ne tik savo šeimos narį, bet ir kpt.I.Pucevičiaus-Radvilos pusbroli ats.j.ltn. Kazimierą Gedminą. Jie visi, jau ieškomi komunistų, čia prisiglaudė kaip girininkijos darbininkai. Per K.Gedmino artimą žmogą Tauragės švietimo skyriuje, gavau Varsėdžių trijų komplektų pradžios mokyklos vedėjo vietą (apylinkės partizanai ten nesenai buvo nušovė mano pirmtaką). Ten radau dvi mokytojas. Tai buvo panevėžietės Marija ir Elena Razminaitės (jų tėvas tarpukario Lietuvoje buvo, atrodo, Panevėžio kaičiimo viršininkas). Taigi turėjome ko džiaugtis esą toli nuo Panevėžio. Mokytojo karjera Varsėdžiuose bėgiau labai greitai. 1947m. lapkričio 6d. (spalio 30-mečiui artėjant), prieš pat pirmąją pamoką mokyklą apsupo enkavedistai. Bandžiau bėgti. Nepavyko. Žiauriai sumuštą ir surištą atvežė į Kauno saugumo izoliatorių, uždarę 7-oje kamerose. Vėliau sužinojau, kad dar nesenai čia buvo ir Valentinas Sederavičius. Kameroje radau dar 17 kalinių. Vienas nuo kankinimų jau buvo išėjęs iš proto. Senesnieji sakė, kad tai Petrašiūnų popieriaus fabriko direktoriaus sūnus. (Jeigu neklystu, Jonas Grigaliūnas.) Kitas kalinsky turėjo dvi pavardestes: Čereška-Vaičiūnas. Jis vienintelis neprisidėdavo prie kalinių kalbamuo rožančiaus. Man jis paaiškino, jog esas apsišvietęs ateistas, paminėjo ir šviesesnio proto savo draugą kun. Trakinską. Vėliau sužinojau, kad tą kunigą Suvalkijos partizanai sušaudė už

šnipinėjimą ir išdavinėjimą.

Mano tardytojas Selezniovės daugiausia domėjos mano veikla ir pažintimis Kaune. Parodymu apie tariamąjį "Išlaisvinimo komitetą" ir jo "astovą"- visai nefiksudavo. Kartą per tardymą į kabinetą atėjo ir kitas tarnautojas. Selezniovės pasakė, kad tai Panevėžio MGB viršininkas "draugas" Bogomolovas, kad greitai būsiu perduotas jo žinion. Patarė būti atviresniams. Bogomolovas priėjo ir atidžiai apžiūrėjo išsiuvinėtā mano marškinuose dvi "V" raides, paklausė, ar nebuvau sužeistas per pasalą, kai žuvo kpt.I.Pucevičius. Kad "ne", tai kodėl griuvinėjau? Atsakiau, kad raketoms šviečiant gulti ant žemės reikalauja kario savigynos taisyklė. Bogomolovas nenuslėpė, kad jie manė, jog esu sunkiai sužeistas ir norėjo paimti gyvą. "Apgavai mus",- paaškinto jis.

Pakeliui į Panevėžį. Radviliškio

areštine ir vėl laisvė

1947m. gruodžio 20d. mane atvežė į Radviliškio MGB ir uždarė areštine. Iš Kauno saugumo izoliatoriaus pabėgti neįmanoma. Nebent iš tardytojo kabineto, jėigu gerai žinai vidaus išplanavimą ir tvarką. Bet ir tai tik įveikęs tardytojų ir sargybinį. Iš Radviliškio areštines ištrūkti atrodė paprasčiau.

Radviliškis je pirmojo mano nelaisvės diena buvo nedarbo diena, šeštadienis. Visą dieną atidžiai stebėjės savo naujają aplinką, sargybos dydį, pamainų keitimosi laiką ir t.t., naktį pasiryžau bėgti. Kameros durų langelis buvo toks mažutis, kad maistą ir vandenį sargybinis galėdavo paduoti tik jas pradarės. Būtent tai ir teikė vilčių.

Naktis į gruodžio 21-ąjį man buvo bemiiegė. Apie vidurnaktį išgirdės, kaip pasikeitė sargybos pamaina ir kaip vėliau iš dviejų sargybinų vienas paprašė kita išleisti pas merguželę porai valandų, kiek luktelėjau ir pradėjau daužyti kameros duris. Mirštančiojo balsu švokščiau, kad man paduotų vandens.

Sargybinui pravėrus duris, aš staigiu judesiu jas visai atidariau ir smogiau kumščiu jam į pasmakrę, į vadinamąjį Adomo obuolį. Kaip mat sargybinis neteko orientacijos ir pats išskėtė rankas į šalis. Lengvai nukabinau nuo jo peties pusiau automatinį šautuvą ir atsidūriau areštines kieme. Jis atsipeikėjo ir pradėjo nežmonišku balsu šaukti, kai aš jau bėgau per gretimo namo kiemą.

Bėgti iš Radviliškio per kiemus buvo lengva, nes nepasitaikė tvarų. Tačiau tuoju už miestelio užklupo

(Pabaiga. Pradžia 1994m. Nr. 35)

Buvome pervargę, bet ant apšarmojusių, nešvarių gultų lipti nedrįsome.

- Reikėtų kieme pasidairyti kuro, - pasiūlė Meškus.

Nedelsdami abu nubridome prie namelio šalia "vachtos", kur iš kamino ruko dūmai. Ten pamatėme malką, kūgi ir laimingai po glėbi parsinešėme. Užkūrus dūmai nėjo pro kaminaną. Kilo triukšmas, protestai... Pravėrėme duris. O krosnis palengva šilo. Atsirado ir trauka. Šerkšnas nutirpo, viskas atidréko, ir vėl pasigirdo nepatenkinčiai balsai. Ir vis dėlto po truputį barakas šilo. Sulipome ant gultų ir taikėmės atsigulti.

- Mažoka malką, - kažkas paimanavo.

- Ši kartą eisiu aš, - pasisiūlė kunigas J. Lapinskas. Išėjome abu.

kreipėsi į mus kunigas Łapinskas, - šiandien šventų Kalėdų išvakarės, Kūcių vakaras. Pasi-

žmonės sugulė, kai kas užmigo. Staiga pajutau ant kaklo vabalą. Pastebėjau, kad ir doc.

lagerio kolonus viršininkas įspėjomas, kad už mitingavimą būsimė nubausti. Jrodyti, kad meldėmės, o ne mitingavome, net nedavė galimybės. Taip pat pabréžė, kad esame čia atvežti darbu išpirkti savo nusikaltimus.

- Dirbsite prie žemės darbų: pilsite pylimą būsimajam geležinkeliumi. Kas neįvykdys nustatyto darbo normos, gaus mažiau maisto, ir dar griežčiau bus baudžiamai.

Draubžius turėjome atiduoti į sandėlių. Aprengė kalino draubžiai, kare žuvusių driskalais. Karikatūrkai pasikeitėme. Ypač apgailėtinai atrodė ne pagal stambumą ir ūgi aprengtieji.

O rytdieną išvarė prie sunčių žemės darbų. Pradėjome kalino gyvenimą.

Lukiškių kankinici

Ir nepavyko: mus pastebėjo sargybinis iš bokštelių. Traškinės šautuovo užraktru, įsakė malkų neliesti. Su kunigu Jonu Łapinsku susipažinome arčiau. Žmonės vienbalsiai išrinko jį brigadininku.

Barakas truputį apšilo, ir žmonės nedrąsiai ant gultų pradėjo rinktis vietas, rengtis viršutinius drabužius.

- Brangūs broliai, - garsiai

melskime, pagerbkime Viešpatį Dievą ir Jo sūnų Kristų, parašykime jo palaimos.

Mums begiedant, netiketai išsiveržė prižiūrėtojas ir suriko: "Nutraukti mitingą!" Nustebėjutuome.

- Vadinas, bendrai melstis jie draudžia, - tariau sukdamas papirošą.

- Melskimės tyliai, kas sau,

Meškus kažką gaudo.

- Blogai, - nuo šilumos atgijo ir blakės, - pasakiau nedrįsdamas gulti.

Sujudo ir kiti. Užsirūkės degtuko šviesoje pamačiau daugybę blakių, slenkantių gultų briaunomis. Kovodami su blakių, nepajutome, kaip ir prasvito. O ryta, nemiegojė ir pavargė, turėjome eiti rikiuotis ant centrinio kelio patikrinimui. Čia

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 2 (143)

7

Jie buvo du. Smogikai. Vilko laikai. Prienų šile 1952m. birželio 24d. jie nužudė 7 partizanus.

Kai apie Juodaraisčio tragediją rašau knygoje "Išėjo broliai", buvo žinomi šeši žuvę partizanai: Vytautas Menkevičius-Spyglys, paskutinis "Geležinio vilko" rinktinės vadas; Vincas Bražinskas-Smauglys; Kostas Marčiulaitis-Slanka; Vincas Naukias-Dėdė; Albinas Banislauskas-Klačius ir mano pusbrolis Pranas Klžys-Vilius. Išaiškėjo, kad žuvo dar vienas - Antanas Šalčius-Švedas, gimęs 1932m. Liko gyvas vienintelis tragedijos liudytojas Antanas Šukevičius. Jis buvo ūkvedys, virėjas ir valkšlio be ginklo. Vėliau ir jis žuvo.

Saugumo archyvai prabilo. Prieš mane 7-ųjų puslapį smogikų "Agentūrinius pranešimus". (Dokumente smogikas vadinas Istočnik.) Atkreipkite dėmesį į smogikų uolumą, žlaurumą, akyliumą. Jie žudymo "planą" viršijo savo iniciatyva. Išaiškino platų rėmėjų ir ryšininkų tinklą. Ir visa tai atlikta per 10 dienų. Išryškėja čia ir partizanų klaidos Pateikiu surumpintą vertimą iš rusų kalbos. Visur vartotą žodį "banditai" pakelčiai mums priimtinu partizanai!

Išangos duomenys. Smogikas Ūkas-Patriotas. Smogikas Gasneris-Kaizeris, išleistas iš kaledimo, buvo ištartas savo mylimosios Kirvelytės nužudymu. Veliukė kaip kameros agentas. Vėliau stribas.

Paskaitykime niekšybės krokiuką:

... 14 birželio visą dieną Skersabalo miške smogikai laukė Spyglį būrio. Partizanai neatėjo. Atvyko ryšininkai Vaclovas Straigys ir Vaclovas Vitkauskas. Pastarasis pasakė, jog ši kartą partizanai naujokus tikrins keletą kartų, nes bijosi, kad šie neatvesčiai kareivius.

Patriotas pasiteiravo, ar Vitkauskas turi automatą. Šis sakė neturėj, bet automata turėj Skersabalo kaimo gyventojas Kazys Gudauskas.

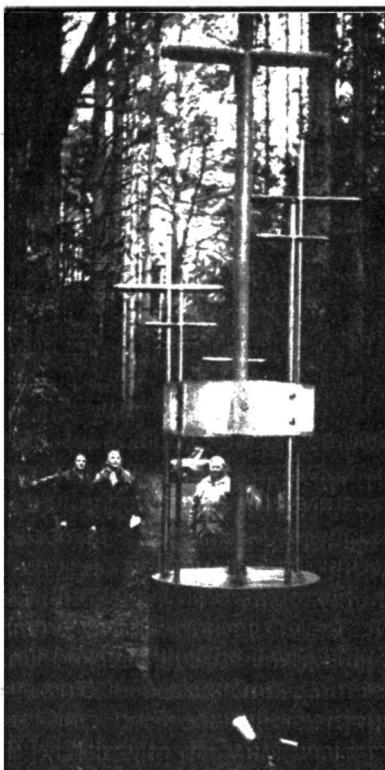
Smogikai slapstydamiesi laukė susitikimo su partizanais Skersabalo miške.

Partizanai birželio 16d. 22 val. atėjo po vieną. Pirmasis - Banislauskas, laikydamas rankose automatą. Pasisveikino, pasakė, kad jis smogikų nepažista. Paklausė, ar jie stos į jų būrių ir perspėjo, kad partizanų keiliai vienas. Smogikai sutiko - stos.

Po šio pokalbio prie smogikų priėjo dar 3 partizanai: Spyglys, Dėdė ir Slanka. Smogikai pasakė vadui Spyglui, kad yra pasirengę "mirti už Lietuvos išlaivinimą". Partizanai ginklų neturėjo. Su Spygliu smogikai vėl susitiko Sarginės kaimė, krūmuose. Čia atėjo ryšininkas, vardu Kazys, prisistatės kaip Banislausko kaimynas. (Ryšininkų operatyvinis darbuotojas Bakirov labai dažnai klausinėdavo apie partizaną Banislauską.) Šis ryšininkas atnešė Spyglui puslitrį naminės, kurj gerė visi ir smogikai. Po to jie visi užėjo pas ūkininką Sarginę. Pavardės smogikai nežino. Spyglys ten gavo 8 pakelius cigarečių, kurias iš dalijo visiems - ir smogikams.

Būrys dienojo Mikališkės miške, netoli Jasenavos kaimo.

Rytą pas partizanus atėjo Stuomenų apyl. tarybos pirminkas Petras Krasnickas su žmona ir Banislausko seserimi

Paminklas Juodaraist yje smogikų išžudytiems partizanams

Marija. Jie atnešė visiems švarius baltinius, pusryčius ir alkoholinių gėrimų.

Kitą dieną partizanams maisto ir dvi poras batų atneše

Birželio 20d. Spyglys susitiko su savo ryšininku. Jo pavidė smogikams nežinoma, bet jis dirba eiguliu, yra apie 40 metų. Syglio kaimynas. Spyglys paliko jam saugoti šautuvą ir pistoletą ir davė užduotį pranešti, kada stribai atvyks į ezerą maudytis. Eigulys nuolatos aprūpinavo partizanus maistu.

Partizanas Banislauskas pasakojo, kad pas šį eigulį jie yra palikę 8 maišus cukraus, pagrobtos iš Igliaukos parduočių.

Birželio 22d. partizanai aplėsė Kušų kaimo parduočių. Dalyvavo ir abu smogikai. Viską pervežė į Skersabalyje esantį bunkerį.

Birželio 23d. smogikas Kaižeris ir partizanas Navikas Prienų šile susitiko 3 partizanus, kurie, susipažindami su Kaižeriu, pasakė tik savo vardus: Pranas, Vincas ir Antanas. Jų slapyvardžiai ir pavardžiai smogikai nežino.

Po to smogikas Patriotas su kitais partizanais atėjo į Prienų šilą. Čia visi dienojo. Į jų stovyklą atėjo ryšininkas Antanas, apie 40 metų, iš Prienų; jis gerai pažsta Senosios Utos gyventojas Bubnys.

Ryšininkas Antanas visą laiką buvo su partizanais, Bubnio ūkyje virė jiems valgyti.

Birželio 23-osios vakarą stovykloje liko tik partizanas Navikas, ryšininkas Antanas ir abu

JUODARAISČIO TRAGEDIJOS VILKOLAKIAI

Stuomenų gyventoja Marija Naukienė. Vienus batus davė smogikui Kaizeriui.

Ilsėdamiesi partizanai nei dieną, nei naktį jokios sargybos nepalikdavo. Vieną dieną smogikai norėjo sušaudyti visus partizanus, bet Spyglui išsitarus, kad jvyks susitikimas dar su kitais partizanais, smogikai nutarė žudyti tada, kai jų susirinks daugiau.

Partizanas Navikas smogikams išpasakojo, kad Marija Naukienė ir Krasnickai yra geri ryšininkai, per juos susirašinėjama su kitais būriais.

Smogikai matė, kaip Spyglys ištraukė geležinę dėžę su dokumentais, juos džiovino, sudėjo ir vėl užkasė. Smogikai tą vietą išsidėmėjo.

Vakare smogikai su partizanais nuėjo į Veselavos kaimą, kur miške varė naminę Černiauskas ir Matukaitis. Černiauskas pasakė Spyglui, kad daugiau ginklų neturi, nes 4 šautuvus partizanams jau atidavė, bet jo brolis Juozas turėj pistoletą. Nuėjo. Apžiūrėjo: ginklas buvo visiškai naujas. Černiauskas motina atnešė į mišką partizanams maisto.

Birželio 19-ąją partizanams maisto ir degtinės atnešė ryšininkas Juozas iš Veselavos kaimo.

Navikas atnešė iš Juozo ūkio 300 šovinių, kuriuos buvo palikęs pas Juozą, sudėtus į buletius.

smogikai. Visi kiti partizanai išėjo smogikai nežino kur.

Birželio 24-osios ryta partizanai grįžo ir atsigulė miegoti. Smogikai sugulė per du žingsnius nuo jų. Ryšininkas Antanas pasitraukė už 10-12 metrų. Prieš tai jis pasiūlė smogikams taip pat numigti, kadangi aplink ramu. Tik paaškino, kad jie neišsigąstę, nes ateis moteris - blondinė (pavardės nepasakė), kuri atneš valgyti.

Smogikai apsimetė, kad jminga, nes du partizanai - Spyglys ir Navikas - kažko nerimavo.

Smogikai palaukė, kol partizanai jmigo. Tada paėmė ginklus, lyg eidami sargybon. Patirkino, ar tikrai miega ryšininkas Antanas. Tada vėl sugrižo prie miegančių partizanų, atsargiai paėmė ilgavamzdį ginklą ir pasidėjo greta savęs. Paskui smogikas Patriotas paėmė Spyglį automatą, o smogikas Kaizeris-Marciulaičio automatą. Abu paleido šūvius į miegančių partizanų galvas.

Patriotas Spyglis automatu nušovė šešis partizanus, o smogikas Kaizeris šovė į partizaną Naviką, tačiau Marciulaičio automatas užsikrito. Kaizeris paėmė Banislausko automatą. Bet ir tas užsikrito. Kai Navikas norėjo pabėgti, smogikas Kaižeris trenkė jam automato buožę per galvą ir pribaigė šūvius į šautuvą.

Smogikai, išsitikinę, kad visi partizanai nužudytini, paėmė jų ki-

Birželio 20d. Spyglys susitiko su savo ryšininku. Jo pavidė smogikams nežinoma, bet jis dirba eiguliu, yra apie 40 metų. Syglio kaimynas. Spyglys paliko jam saugoti šautuvą ir pistoletą ir davė užduotį pranešti, kada stribai atvyks į ezerą maudytis. Eigulys nuolatos aprūpinavo partizanus maistu.

Partizanas Banislauskas pasakojo, kad pas šį eigulį jie yra palikę 8 maišus cukraus, pagrobtos iš Igliaukos parduočių.

Birželio 22d. partizanai aplėsė Kušų kaimo parduočių. Dalyvavo ir abu smogikai. Viską pervežė į Skersabalyje esantį bunkerį.

Birželio 23d. smogikas Kaižeris ir partizanas Navikas Prienų šile susitiko 3 partizanus, kurie, susipažindami su Kaižeriu, pasakė tik savo vardus: Pranas, Vincas ir Antanas. Jų slapyvardžiai ir pavardžiai smogikai nežino.

Po to smogikas Patriotas su kitais partizanais atėjo į Prienų šilą. Čia visi dienojo. Į jų stovyklą atėjo ryšininkas Antanas, apie 40 metų, iš Prienų; jis gerai pažsta Senosios Utos gyventojas Bubnys.

Ryšininkas Antanas visą laiką buvo su partizanais, Bubnio ūkyje virė jiems valgyti.

Birželio 23-osios vakarą stovykloje liko tik partizanas Navikas, ryšininkas Antanas ir abu

smogikai. Visi kiti partizanai išėjo smogikai nežino kur.

Birželio 24-osios ryta partizanai grįžo ir atsigulė miegoti. Smogikai sugulė per du žingsnius nuo jų. Ryšininkas Antanas pasitraukė už 10-12 metrų. Prieš tai jis pasiūlė smogikams taip pat numigti, kadangi aplink ramu. Tik paaškino, kad jie neišsigąstę, nes ateis moteris - blondinė (pavardės nepasakė), kuri atneš valgyti.

Smogikai apsimetė, kad jminga, nes du partizanai - Spyglys ir Navikas - kažko nerimavo.

Smogikai palaukė, kol partizanai jmigo. Tada paėmė ginklus, lyg eidami sargybon. Patirkino, ar tikrai miega ryšininkas Antanas. Tada vėl sugrižo prie miegančių partizanų, atsargiai paėmė ilgavamzdį ginklą ir pasidėjo greta savęs. Paskui smogikas Patriotas paėmė Spyglį automatą, o smogikas Kaizeris-Marciulaičio automatą. Abu paleido šūvius į miegančių partizanų galvas.

Patriotas Spyglis automatu nušovė šešis partizanus, o smogikas Kaizeris šovė į partizaną Naviką, tačiau Marciulaičio automatas užsikrito. Kaizeris paėmė Banislausko automatą. Bet ir tas užsikrito. Kai Navikas norėjo pabėgti, smogikas Kaižeris trenkė jam automato buožę per galvą ir pribaigė šūvius į šautuvą.

Smogikai, išsitikinę, kad visi partizanai nužudytini, paėmė jų ki-

Nevalia pamiršti

Povilas Švelnikas-Valdemaras gimė 1913 m. Ukmergės apskr. Giedraičių valsč. Lelikainio k. Ūkininkas, buvęs Giedraičių būrio šaulys, 1944-1946 m. - narsus partizanas. Antrą kartą atėjus okupantu, P. Švelnikas ir J. Katinas subūrė didelius partizanų būrius. Jau iki 1945 m. ne kartą susidūrė su reguliaria sovietine kariuomenė ir su stribais.

Valdemaro būrys išsilankė iki 1945 rudens. Vėliau būrio vadas, likęs su keliais partizanais, atėdavo į kitus būrius. Laikėsi arčiau namų. Jo būrio kovotojai išsiliejo į Vytauto apyg. Žalbo būrį, kiti legalizavosi, keli išėjo į okupanto kariuomenę. Paskutiniai du būrio partizanai žuvo 1952 m. Tai Jurgis Šimkūnas-Žalvaris ir dar vienas (nežinau pavardės). J. Šimkūnas iš Ringelių k. Pusnės parapijos.

1946 m. rudenį Giedraičių įgula apsupo Valdemarą vieną netoli Pusnės nedideliame miškelyje. Tame mūšyje Švelnikas parodė, ko buvo išmokęs Lietuvos kariuomenę, šaulių būryje. Keturtas valandas jis neprisileido kareivių ir po kulkosvaldžių kulkų kruša laikė sugulustus rusus ir stribus. Labai jau troško Giedraičių stribai Semionovai, vadiniams Triskais, suimti ar nukauti Švelniką. Prasiskyrė kelią į ezero pusę, jis jau būtų pabėgęs, bet rusų snaiperiai sunkiai sužeidė jam ranką, koją ir krūtinę. Liko invalidas visam gyvenimui. Jis, matyt, buvo išsakyta partizano nenušauti, o palinti suželstą. Valdemarą paėmė į nelaisvę be sąmonės. Vežamas jis neatsigavo. Tada stribai norėjo jį nušauti, bet kareiviai neleido.

Aš Valdemarą pirmą kartą pamačiau 1945 m. sausio mėn. pas ūkininką Kivilšą Kazoką k., kur mes turėjome slėptuves. Atėjo jis nežinomas lekštiniu kulkosvaldžiu (Dektarlovu). Buvo neaukštasis, tvirtai sudėtas, plačių pečių. Suželstą jis nuvežė į Ukmergę ir nutiesė mirties bausme, vėliau ją pakėtė į 25 kalėjimo (ne lagerio). Kalejo netoli Maskvos. Grįžus į Lietuvą, čia gyventi neleido. Apsigynė Latvijoje, sukūrė šeimą. Dabar gyvena Rygoje. Nesenai LPKTS Kauko skyrius jis jau perkopusi į devintą dešimtį, apdovanoję partizano ženklu.

Gediminas KATINAS

Tauragė

šeninius ginklus ir laikrodžius. Patriotas pasiėmė Spyglį aukšinį laikrodį, Marciulaičio laikrodį "Pobeda" ir kišeninį partizanų

taną, tačiau Navikas atsakė, kad tai yra senas ryšininkas, pažįstęs visus partizanus. Spyglys pokalbyje su partizanais minėjo, kad reikia eiti į susitikimą su Anupru (sl.), bet kur - nepasakė. Pasirašė: Patriotas, Kaizeris. Pažyma: Likviduota "Dešiniojo" tėvūnija ir "Geležinio vilko" rinktinės štabas.

Priemonės: Pravedamos pagal atskirą planą.

Prienų MGB viršininkas majoras (Kosynov)

Kopija tikra: vyr. oper. igaliotinis kapitonas A. Fomenko (parašas)

Epilogas. Smogikas Patriotas nušautas 1952 m. spalio 10 d. Smogiką Kaizerį - Vilių Gasnerį, s. Augusto, g. 1929 m., taip pat nutelstą partizanų karų lauko telmo mirties bausme, šlos bausmės vykdymo partizanė Antanina-Kurtinytė-Liepa (žiūr. "Išėjo broliai", 158 psl.) lengval sužeidė į ranką. Jis pabėgo. Skrido kalbos, kad jis

Juodaraist yje klastingai nužudyti Lietuvos partizanai

asmens (jie išvardijami).

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 2 (143)

8

H V Y K R A H N Y H C E

KĖDAINIAI. 1944m. gruodžio 16d. Paliepių pušyne, kur apie 300 vyrų iš aplinkinių Krakių, Šulaičių, Pašušvio, Kasilbų kaimų buvo išskirė 5 didžiulių bunkerius - ruošesi praleisti žemą, įvyko vienos didžiausių kautynių krašto istorijoje.

I Lietuvą atsibastę čečenų, totorių tautų žudikai apsupo mišką. Partizanams vadovavo Vladas Pabarčius. Kovėsi apie 15 valandų. Pavyko pralaužti žiedą ir išeiti iš apsupimo. Žuvo 15 partizanų, okupantų - apie 100 užmuštų ir sužeistų. Prieš pat šv. Kalėdas Kvajauskų kaime dar žuvo 7 vyrai iš Paliepių parapijos. Vetrovo galvaždžiai dar keletą savaičių terorizavo aplinkinių kaimų gyventojus, degino sodybas.

O 1945m. vasario 15d. gretimame Lenčių miške per kautynes su okupantais ir stribais žuvo vadas V. Pabarčius ir 22 partizanai. Ilgai stribai nėkino partizanų kūnus aplinkinių bažnytkaimių aikštėse. Bebaimio vado V. Pabarčiaus krūtinėje styrojo lentelė: "Pabarčius Vladas - banditų vadas".

1994m. gruodžio 10d., pakvesti žuvusio partizano sesers, ryšininkės Zuzanos Zimaitienės, susirinkome iš Paliepių bažnytėlė ir paminėjome mūšio su okupantais 50-metį. Dalyvavo žuvusiųjų giminės iš Ariogalos, Betygalos, Kėdainių, politkalinių, tremtiniai, buvę partizanai, šauliai, vietos gyventojai. Šv. Mišias aukojo Paliepių klebonas. Aplankėme kautynių vietas ir padėjome gėlių prie pastatyto paminklo miške.

KĖDAINIAI. 1994m. gruodžio 18d., Krakių klebono R. Ramašausko ir partizanų ryšininkės Z. Zimaitienės pakvesti, Kėdainių politkalinių, tremtiniai, šauliai, krikščionys demokratai atvyko į Krakes paminėti partizaninės kovos 50-mečio.

Krakių bažnyčioje šv. Mišias aukojo kun. klebonas R. Ramašauskas. Po pamaldų aplankėme upelio pakrantę - žuvusių partizanų užkasimo vietoje - pastatytą paminklą. Čia padėjė gėlių, išvykome į Paliepių pušyną. Apie vykusias kautynes su Vetrovo divizija papasakojo gyvas likes mūšio dalyvis partizanas Pranas Vasiliauskas. Netoli mūšio vietas P. Vasiliauskas slaptai su draugais buvo palaidojęs jaunutį stribų nukankintą partizaną Stasi Graužinį. Partizanų ryšininkų rūpesčiu kapas po daugelio metų buvo rastas, pastatytas paminklas, sutvarkyta aplinka. Dabar, po daugelio metų, kapas buvo pašventintas. Po šilo pušimis graudžiai skambėjo Kėdainių bažnyčios choro atliekamos giesmės. Tylos minutę palinko vėliavos, sustingo ilga šauļių rikiutė, vienos jaunimo būrys.

Nors ir buvo kviečiami, iškilmėse nedalyvavo Kėdainių savanoriai. Norėtume padėkoti darganotu oru savo apsilankymu mus pagerbusiam Krašto apsaugos ministrui L. Linkevičiui su šeima.

Juozas BANYS

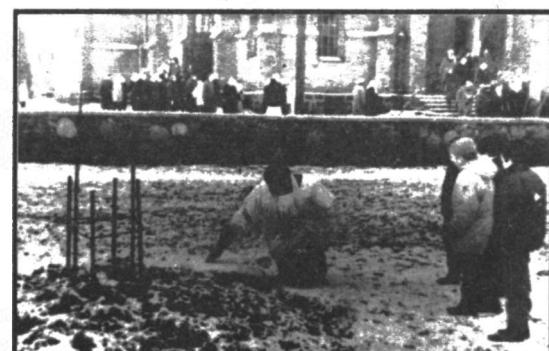
Kėdainiai

Perlojos partizanų atminimui

PERLOJA.

Čia pašventintas būsimojo paminklo 47 žuvusiems už laisvę Perlojos krašto partizanams kertinis akmuo.

Iškilmės prasidėjo šv. Mišios Perlojos bažnyčioje. Po mūsių Perlojos klebonas A. Kelmelis

Šventinamas kertinis akmuo
Jono BAGDONO nuotraukos

pašventino būsimojo paminklo

"Dainavos" apygardos partizanų himnā. Susirinkusiems kalbos namų choros padainavo

kertinių akmenų. Varėnos kultūros namų choras padainavo

LPKTS Varėnos skyrius

Kalba Seimo narys J.Dringelis

pirmmininkas V. Kazulionis, Seimo narys J. Dringelis, Perlojos šaulių būrio vadas V. Zamarys. Žuvusiųjų atminimas pagerbtas tylos minute. Iškilimui pabaigė išsusirinkusius jautriai kreipėsi šio paminklo iniciatorius J. Ciūnys. Nuoširdžiai padėkojęs visiems už idėjos palaikymą, pakvietė paremti paminklo statybą.

Skambėjo graudžios dainos apie partizanus, apie tuos, kurių jau niekada nepareis žydiniaiškais pamerkiais, nepravers gimtujų namų durų. Jie žuvo, kad mes gyventume ir pratestume jų darbus.

Marija SEREIČIKAITĖ

Nuo 1952m. gegužės iki 1955m. kovo 15d. aš, Heinis FRITŠE, buvau kalinamas 10 OLP'o Rieč lageryje, Vorkutoje, dirbau 29 šachtoje, kuri dabar vadinama Jur Sor. Ten kalėjo ir klaipėdiškis Leo KARETKAS. Kurį laiką dirbome toje pačioje brigadoje. 1953m. rugpjūčio 1d. malšinant sukilimą, buvome greta vienas kito. Norėčiau, kad atsileptų jis pats arba kas nors, žinantis jo likimą ar gyvenamąją vietą. Pranešti adresu: Vytautas ALENSKAS, Krentingos 29-32, 5818 Klaipėda, tel. (8-261) 58386.

• • • •

Benediktas KMITA, g. 1916, partizanavo Čekiškės apylinkėse. Slapstėsi Kairių k., Marmos sodyboje buvusiame bunkeryje. Su juo kartu slapstėsi P. Orientas, J. Marma. B. Kmita buvo nuteistas 10 metų kalėjimo ir 5 be teisių. Kalėjo Irkutsko sr. Jo ieško seserys Genovaitė ŠALTIENĖ ir Kazimiera KLIMIENĖ, Iniciatorių 12-1, 3005 Kaunas.

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1995m. sausio 13 d. Nr. 2 (143). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

3000 Kaunas, tel. 209530

Maketavo Rasa Černevičiūtė. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr. 25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 5000. Užs. Nr. 3655

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvė del jų kokybės pretenzijų neturime.

koresp.: Edmundas Simanaitis

lit. red.: Danutė Bartulienė, Irma Zukaitė

korekt.: Audronė Kaminskienė

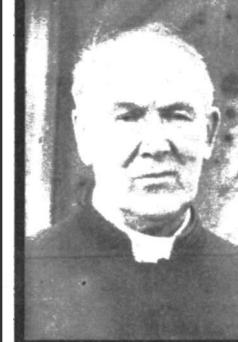
tech. red.: Vesta Milerienė

Kaina 45ct

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Petras Valatka

1909-1994

Kunigas Petras Valatka gimė 1909m. balandžio 29d. Pakruojo raj. Lauksodžio miestelyje. 1924m. bėgė Linkuvos gimnaziją, o 1939m. Kauno kunigų seminariją. Dažnai buvo kilnojamas iš vienos vietas į kitą. Dirbdamas Paparčių parapijoje, išitraukė į "Didžiosios kovos" apygardos partizaninę veiklą, daug padėjo partizanams dvasiškai, klausė išpažinčiu, šelpė partizanus. Už šią veiklą kun. P. Valatka 1946m. Paparčiuose buvo suimtas. Saugumas tardė ir tyčiojosi 19 mėnesių. Nutiesė 25m., išvežė į Karagandos lagerius. Grįžęs į Lietuvą, dirbo Beižionyse (Kaišiadorių raj.), vėliau Kietaviškėse, Žiežmariuose, Palominėje, iš čia vėl grįžo į Beižionis.

Kun. P. Valatka po sunkios ligos mirė 1994m. gruodžio 23d. Buvo Paparčių parapijos gyventojai ir "Didžiosios kovos" apygardos partizanai savo kovos bendražygį palydėjo į paskutinę kelionę.

LPKS Trakų skyriaus politiniai kaliniai ir šauliai

Jonas Svetoka

1926-1994

Velionis gimė Kaišiadorių raj. Vilūnų kaime. Buvo "Didžiosios kovos" apygardos partizanas. Rūpinėdavo partizanams ginklų sugedusių taisyda. Areštuotas 1949m. Nuteistas mirties bausme, po ilgu kančių bausmė pakeista 25 m. kalėjimo. Bausmę atliko Magadano lageryje. Ten sukūrė šeimą. Grįžęs į Lietuvą gyveno ir dirbo Elektrėnuose. Buvo aktyvus, pariešingas Politinių kalinių sąjungos narys. Mirė 1994m. rugpjūčio 9d.

Emilia Gudašienė

1909 - 1994

1949m. kovo 25-osios ankstyvą rytą į Klovainių valsčiaus Žiurkių kaimo Petro Gudašio sodybą išiveržė stribų grupė ir išakė rengtis - tremiamai į Sibirą. Petro Gudašio ir jo žmonos Emiliojos šeimoje - keturi mažamečiai berniukai, kurių mažiausiam vos trčias mėnuo. Visa šeima atsidūrė Irkutsko sr. Tuluno mieste.

Daug patyrė vargo, bet išsaugojo visus vaikelius ne tik kelionėje, bet ir tremtyje. Į Lietuvą grįžo po devynerių metų ir vargais negalais išsprādė į savo gimtuosius namus. Pamažu užsimiršo Sibiro vargai. Atsirado nauji: 1979m. palaidojo sūnų Joną, 1985m. vyra.

1994m. gruodžio 17d. Emilia Gudašienė mirė Širvintose. Palaidota Klovainių parapijos kapinėse šalia vyro ir sūnaus.

Viktoras Alekna

Antanina Venskutė - Garbužienė

1890 - 1994

1994m. gruodžio 3d. mirė Antanina Venskutė-Garbužienė. Velionė gyveno Biržų apskr. Vabalninko valsč. Vosniūnų kaime.

1948m. gegužės 22d. ištremta su trim mažamečiais vaikais į Krasnajarsko kraštą, Mansko rajoną. Dar prieš tremtį neteko vyro. 1958m. grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Vabalninke.

Velionė palaidota Vabalninko kapinėse prie dukters Aldonos.

Nuoširdžiai užjaučiame velionės šeimą.

LPKT Vabalninko skyrius